

ali kapelan. Mati dene roki na prsi navskriž, vzdihne, češ, da mu ne zna in ne more pomagati, ter veli naposled:

»Lovre, iz te-le tvoje želje ne bo nič.«

Niti razumnosti niti časa ni imela zadosti, da bi več o tem govorila dečku in mu pregnala to misel. Zato je Lovre še vedno sanjaril in sanjaril o svojem novem stanu. Nikdo ga ni poučil, in lepa, čimdalje lepša bodočnost se mu je slikala. V živi domišljiji se mu je razpredlo že polno dogodkov novega stanú. Nekdaj omeni svoj sklep tudi sosedovemu čedniku Jarneju, s katerim sta se večkrat shajala. Tudi ta mu vé

bore malo povedati o vzvišenem stanu. Povedal je le, da so »za njegove pameti« tudi pri sosedovih imeli »gospoda«, a moral se je neki mnogo let učiti, menda od mladosti pa do štiriindvajsetega leta, prej, ko je pel novo mašo. Jarnej se je še dobro spominjal, kako lepo je bilo tedaj na novi maši pri sosedovih. To je Lovretovo srčno hrepenenje še le razžarjalo, to je bilo olje na žrjavico njegovih željâ. Kar danes bi se šel učiti, pa kam? tega mu Jarnej ni mogel prav povedati. Deček je mislil, da je priprava za ta stan nekako taka, kot za kako rokodelstvo. (Konec.)

Adam Mickiewicz.

(Priobčil *Vladíboj*.)

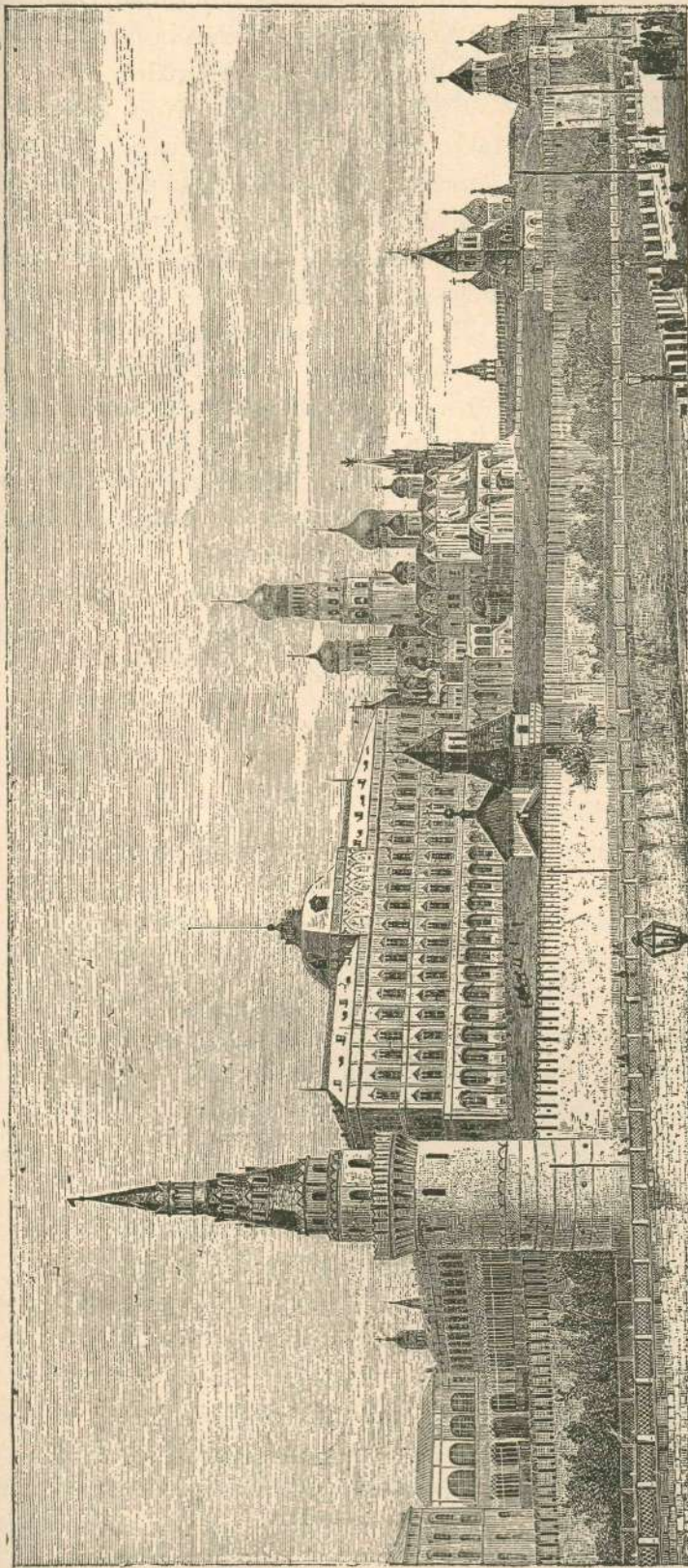
(S sliko.)

Hvaležni poljski narod je skazal pred nekaj tedni zasluženó čast prvemu svojemu sinu, prvemu pesniku poljskemu, a morebiti tudi prvemu pesniku vseh Slovanov, Adamu Mickiewiczu. Dal je namreč prepeljati 4. p. m. zemske ostanke dragega mu pesnika iz Montmorency pri Parizu v Krakov, kjer jih je položil v staroslavnem Wawelu k počitku poleg prvih móž poljskih, poleg kraljev svojih.

Vrel je ob tej priliki ves poljski narod v Krakov, in vršila se je slovesnost, da morda Poljska ni še videla enake. A Mickiewicza ne slavé samo vrli Poljaki, slavé ga tudi drugi Slovani, slavimo ga tudi mi. Da pa bodo častiti čitatelji bolje poznali moža, ki mu je toliko hvaležen tlačeni poljski narod, služite naslednje vrstice.¹⁾

¹⁾ Prim. »Pipin in Spasovič« in razne časopise.

Rodil se je Adam Mickiewicz v vasi Zaosie pri Nowogródku v gubérniji Minsk na sveti večer, t. j. 24. grudna leta 1798, pet mesecev prej, kot slavni ruski pesnik Puškin. Adamov oče ni bil imovit; imel je v Nowogródku le eno hišico in bil odvetnik. Izmed petero sinov je bil Adam drugi; en brat njegov je bil pozneje učitelj rimskega prava na Charkovskem vsučilišču. V svoji mladosti ni kazal Adam posebne nadarjenosti; vendar ga pošlje oče deset let starega v šolo k dominikancem v Nowogródek. L. 1812 je bil priča Napoleonovemu boju proti Rusiji. Z nekakim svetim strahom in spoštovanjem je zrl mali deček na vojake, deroče skozi mesto; Napoleona je občudoval in pozdravljal kot rešitelja tlačene Poljske, in tako se mu je priljubil, da ga je častil še kot prognanca na otoku Sv. Helene.

Kremij v Moskvi.

dôbe so »Soneti s Krima«. — S Krima | službo pri gubernatorju. Od aprila 1828
 pride Mickiewicz v Moskvo, kjer dobi | pa do maja 1829 je bival v Petrogradu,

L. 1815 jame slušati na vseučilišču v Wilni jezikoslovje. Poprijel se je tega predmeta z vso marljivostjo, zraven pa tudi že pesnikoval. Med tem časom udari nesrečna osoda našega pesnika prvokrat; preganjala ga je potem skozi celo življenje do groba. — Mickiewiczov prijatelj Zan ga seznanil z imovito družino Wereszczakovo v vasi Plužany ob jezeru, Switež. Rad bi bil pesnik snubil domačo hčer Marijo. Bila je duhovita in jako naobražena; rada je poslušala navdušenega mladeniča, rada brala njegove pesnice; častila ga je, a prijazna mu ni bila; podala je roko bogatemu in naobraženemu Lavr. Putkammer-u. Bil je to za pesnika strašan udarec; jel se je ogibati ljudij, iskal je samote in črne misli so mu prešinjale žalostno srce. Po dokončanih študijah želi dobiti službo v Odesi; napoti se torej proti Črnemu Morju. Službe si cer ne dobi, vendar pa obišče polotok Krim, kjer se začne učiti orientalskih jezikov in prebira orientalsko poezijo v izvirnikih. Iz one

kjer se je seznanil s Puškinom. — Vroča želja njegova je bila, da obišče Italijo. L. 1829 napoti se res s pesnikom Odynecem proti jugu. Potoma obiščeta v Weimaru sivega Goetheja. Vendar se ni razvilo med njima nikako prijateljstvo. Seveda Goethe je stal na vrhuncu slave, torej se ne čudimo, če je preziral blagega, nadarjenega, mehkega, pa revnega Poljaka.

V Rimu bi se bil pesnik kmalu oženil. Vse je bilo že skoro pripravljeno na to, čakali so le, kateri čas si bode sam določil. A Mickiewicz se premisli in nemudoma odpotuje v Švico, kjer ostane v svežem gorskem zraku do l. 1831, od tod ide v Pariz in potem v Draždane. Tu so čakale pesnika žalostne novice.

Upor, ki so ga nesrečni Poljaki osnovali, bil je zatrt, Rusi so zaseli glavna mesta, sumljive osebe pa pregnali.

Človeku, ki ljubi svojo domovino tako iskreno kot Mickiewicz, ne more poražena domovina dati utehe in tolažila. Vrnil se je torej v Pariz, kjer se je boril z malimi izjemami skoro do smrti za vsakdanji kruh.

L. 1834 se oženi z umetelnico Selino Szymanowsko. Da bi si zboljšal gmotne razmere, poskusi svojo srečo v francoščini in spiše igro, ki pa ni bila sprejeta; umevno: Mickiewicz ni imel sreča, da bi se mogel laskati s svojim peresom Parižanom-lahkoživcem.

A kmalu se mu obrne na bolje.

(Konec.)

Spoznanje.

Prijatelji, vi duše pól,
Ki z vami pil bi slast in bol,
Kako vas tuj je solzni dól!¹)

„Prijatelj“ — prazno je imé:
Zvestó srcé, roké zvesté —
Kot redke pravljice zvené.

Slabosti ure, čas utéh
In up in strah in bol in smeh —
Razkrival vam sem v solčnih dneh.

A skrivnim upal sem pastém:
Kar komaj pomnim, komaj vém,
Odkrito vsem je že ljudém.

Prijateljstvo, lažnivi znak,
Teman ti mrak, ti si težak
Življenja mojega oblak!

Slavin.

Reka.

Leno teče reka motna
Trudno v ločje pljuska val,
Na zrcalo pa pohotna
Trava vlega se iz tal . . .

Ni to reka, mrkla reka,
Ni to reke trudni val:
To življenje je človeka,
Ki uzore je prodal!

¹) Tuj česa, osebljen česa = prazen — brez česa. (Levstik.)

Slavin.

Lovreta ni danes ugledal, sicer bi mu bil povedal, da je gospodar jako hud nanj. Deček gre naravnost k materi v kočo, a ko je ne najde, vedoč, da je pri Tkalčevih, krene tje. Na dvorišču obdeluje gospodar jelovo žrd. Ničesar hudega sluteč, pozdravi ga Lovre. Tkalec pa takoj zarohni: »Potepuh, kod se klatiš?« — »V Ljubljani sem bil«, odvrne deček. »Komu drugemu bodeš to povedal, a meni ne! Klatil si se in oltarčke delal, Bog vé kod. Saj si kakor kak mežnar. Drugega ti ni nič mari, kot podobice in rezljanje. Poberi se, postopač, da te z rezilnikom ne ohladim!« Lovre še stoji, hoteč se opravičiti, a v gospodarju zavre, pograbi oklešččen smrekov podalič ter doseže ž njim dečka krepko čez ramo. Ta hoče zbežati ter se nagloma zaletí med drugo jelovo dračje, izpodtakne se, pade, pa se vendar

kmalu pobere in zavpije, da bi se ga kamen usmilil: »Oh, zdaj pa res ne bodem gospod!« Revež si je trl z roko po levem očesu, da odstrani neljubo stvar, ki mu brani gledati božjo svetlobo, a ni je odstranil več: neka suha veja je padšega dregnila v oko in — oslepel je. Po krikú prihité domačini ter odnesó nezavestnega dečka domov. Huda mrzlica se ga poloti ter mu konča mlado življenje s srčnim mrtvoudom.

Še isti večer ga je spravil duhovnik z Bogom. Navzoči so opazovali, kako se mu je zdravo oko vedno solzilo in oziralo v božjega namestnika. Od mašne obleke in belega ovratnika celó ni mogel umakniti pogleda. Ko je drugi dan umiral, izdihnil je s pogledom v svoj — oltarček. Ljudje so se pa razhajali od njegovega mrtvaškega odra z besedami: »Že ni bila volja božja.«

Adam Mickiewicz.

(Priobčil *Vladiboj*.)

(Konec.)

Leta 1839 se mu nasmehlja ugodnejša sreča. Dasi nikdar ni prikrival svojega do cela katoliškega prepričanja, dobil je vendar na protestantovskem vseučilišču v Lausanni stolico za latinsko slovstvo.

Še na boljše se mu obrne 1840. I. Francoska vlada mu oddá predavanje slovanskih slovstev v francoskem jeziku na novo ustanovljeni stolici v »Collége de France«. Mesto je bilo častno, dvorana je bila natlačena, kadar je govoril Mickiewicz. Toda revež je zgrešil s časom pravo pot: namestu slovstva je začel predavati čuden verski nauk in politiko. Neki Andrzej Towianski, ki je hotel

ustanoviti novo versko ločino, imel je preveč moči do njega. Tudi ni bilo vladi po volji, da se je vedno vnemal za Napoleona. Vsled tega je bil odstavljen. Poslednjikrat je čital 28. maja l. 1844. Ves vnet za svojo nesrečno domovino gre Mickiewicz 1848 l. v Italijo spravljat skupaj poljsko legijo. Delo ni imelo uspeha. Kmalu se vrne v Pariz, kjer se je pripravljala vrnitev Napoleonovcev na prestol. Jel je izdajati list: »Tribune des peuples«, ki je bil čez leto dnij prepovedan. Kakor hitro se vname vojska na Krimu, odloži Mickiewicz malo častno službo biblijotekarja v Arsenalu, ki mu jo je naklonil Napo-

leon in gre v Carigradu, da bi ondi deloval proti Rusiji za Poljake. Težavna pot, slabo stanje na jutrovnem in marsikatera druga žalostna izkušnja pospešijo mu smrt. Umre dné 28. novembra leta 1855 v Carigradu. Kot pesnika ga označuje Scherr nekako tako-le:¹⁾

»Mickiewicz je brez dvoma največji pesnik, kar so jih imeli dosedaj ne samo Poljaki, ampak sploh Slovani. Njegova stvarna prednost je, da je spojil na nepresegljiv način romantiko z narodnostjo. On je romantik, — ob enem pa moderni pesnik. Nanj so vplivali razven stare slovanske narodne poezije Shakespeare, Schiller in Byron, sosebno zadnji. Ni pa zato slep posnemovalec njegov. Zakaj ne?

Byron — skeptik — ni mogel najti, kako se ujema in kako se dá spraviti v soglasje vzor in pa življenje, a Mickiewicz je dobil odgovor na to vprašanje v krščanstvu, da, v katoličanstvu²⁾, in bil je Poljak od temena do pete, bil je narodnjak; »Ojezizna!« (domovina), to je struna, ki vedno doni v Mickiewiczevih poezijah. Domovino svojo notranje in zunanje zopet povzdigniti — to je misel, ki deluje neprenehoma v njem, katero bi rad vdahnil vsem svojim rojakom.« — A sedaj si oglejmo ob kratkem njegova posamezna dela!

V Vilni je izdal naš pesnik l. 1822 prvo zbirko (dva zvezka) svojih balad in romanc. V isto dobo spada tudi prvi in četrti del nedokončane tetralogije (iz štirih delov obstoječega dramatičnega dela) »Dziady« — mrtvaški praznik. V četrtem delu je popisal svoje

¹⁾ Scherr, »Allgem. Gesch. der Liter.« 1887, str. 413.

²⁾ V nekem pismu piše: »Našemu prizadevanju je potreba dati versko-nravni značaj, različen od liberalizma Francozov. Na katolicizmu trzeba grunt položiti.« (Na katoličanstvu je treba postaviti podlago).« Uredn.

srčne bolečine, ko si ni mogel pridočiti že prej omenjene Marije Wereszczakove. Sad njegovega potovanja po polotoku Krimu so »Krimski soneti«, ki so vzbudili občno priznanje celó med Rusi. Popolnejše delo nego »Dziady« je njegovo epično delo »Konrad Wallenrod«, ki je izšlo l. 1828 in je med Poljaki kot nekaka narodna pesem. Popisuje boje Litvancev z nemškimi vitezi. Podobno snov ima tudi »Grażyna«.

Najboljše njegovo delo, najboljše delo vseh poljskih pesnikov, da, biser slovanskega slovstva sploh je »Pan Tadeusz czyli ostatni zajazd na Litwie« (1834), o katerem trde objektivni kritiki, da, ako se sme staviti Homerju kako delo na stran, gre to častno mesto gotovo Mickiewiczevemu »Pan Tadeusz«-u.

Tvarina je povzeta iz poljske zgodovine 1812. leta, v katerem so Poljaki upali, da jim bode Napoleon podaril nekdanjo svobodo. Vozel se plête in razplete v tem, da hoče izvršiti Gervazy zares »Zajazd« (zajezd, ker zajezdi ali udere siloma v tujo last) proti Soplizi, a ubranijo mu ruski vojaki, katere pa zopet zapodé poljski in francoski vojaki. — Sad njegovega predavanja na »Collége de France« so bili štirje zvezki dela: »Literatura Słowianska wykładana w kolegium francuzkiem przez Adama Mickiewicza.«

Iz Mickiewiczevega zasebnega življenja se je vedelo do najnovejšega časa malo ali nič. Imeli smo sicer pisma njegova, katera je marljivo nabiral njegov sin Władysław, potem »Listy z podrózy« pesnikovega prijatelja, nedavno v Varšavi umrlega pesnika Odyńieca. Z mnogim trudom je zbral vse podrobnosti skupaj Dr. P. Hehmielowski.¹⁾

Najlepši spomenik pa je postavil slavnemu pesniku njegov lastni sin, in to

¹⁾ Jagić, Beiträge zur slav. Liter.-Gesch.

je knjiga: »Ladislas Mickiewicz: Adam Mickiewicz, sa vie et son oeuvre.« Paris, 1888, str. 379. Zbiral je že več let vse, kar je bilo nekdanj le količkaj z očetom v zvezi, pisma in poročila iz družbinskega in prijateljskega kroga. Glavni in večji del knjige obsega potovanje njegovo v Carigrad in smrt leta 1855. Pisatelj je iskal pri vseh, ki so bili z Mickiewiczem znani, podatkov. Iz teh je razvidno, kako močno je bil Mickiewicz že v življenju čislán in priljubljen. Najlepše tako spričevalo mu je dal knez P. Vjazemsky, ki pravi, da znanjuje prijateljstvo z Mickiewiczem kot najsrečnejši del svojega življenja.¹⁾ Ako še omenjam, da je izšlo v novejšem času mnogo jako cenih izdaj njegovih del, (Pan Tadeusz se dobi v lepi obliki za deset krajcarjev²⁾ ménim, da je vsakemu jasno, kako so razširjena njegova dela.

¹⁾ Jagić »Beiträge.«

²⁾ N. pr. v zbirki »Wydawnictwa Macierzy Polskiej« (we Lwowie, w administracji M. P. w gmachu sejmowym, tudzież w Zarządzie Tow. Pedag. ul. Pańska nr. 11) stane knjiga v osmerki lepo tiskana na dobrem papirju, str. 296 res — deset krajcarjev. Nič enakega mi ni znanega v drugih narodih. Uredn.

In prav je to, da so razširjena, vredna so, da jih čitajo. Blagi pokojnik izraža v njih najlepša čustva človeškega srca, kakor ljubezen do Boga, do naroda, do človeštva. Tudi o njegovem pobožnem sreču pričajo njegova dela. Tako je bil zares Poljak ter izražal značaj poljskega naroda: ljubezen do katoliške vere in do svojega naroda. Tudi Mickiewiczu je bila sreča zvesta še le po smrti. In kar velja našemu pesniku, velja sedaj tudi Mickiewiczu:

Ena se tebi je želja spolnila,
V zemlji domači da truplo leži.

Tam na Wawelu torej počiva ta ljubljenec bratskega nam naroda v rakvi iz belega mramorja častochovskega, pred oltarjem, okrašenim z lepo podobo Materje Božje Ostrobramske¹⁾, katero pesnik sam tako ginljivo kliče v začetku svojega glavnega dela:

Panno święta, co Jasnej bronisz Częstochowy
I w Ostrój świecisz Bramie! Ty, co gród zamkowy
Nowogródzki, ochraniasz z jego wiernym ludem!
Jak mnie dziecko do zdrowia powróciłaś cudem —
(Gdy od płaczącej matki, pod Twoją opiekę
Ofiarowany, martwą podniosłem powiekę,
I zaraz mogłem pieszo, do Twych świątyni progu
Iść, za wrócone życie podziękować Bogu) —
Tak nas powrócisz cudem na Ojczyzny łono! . . .

Pan Tadeusz I. v. 5—13.

¹⁾ »Obzor«, 1890, str. 248.

Na tuji zemlji.

Megle, megle, misli temne,
Vé, otožnosti peroti,
Kaj vršíte, kaj vršíte
Zopet po spomina poti

Tu sedim na tuji zemlji,
Z vrhi mirt večer igra se,
Na-te mislim, domovina.
Tiho pevam tvoje glase.

Bela mesta, solčne kraje
Željno gledalo oko je:
Lepa zemlja, lepa zemlja!
Meni v srcu pa hudó je.

Trudne so mi mlade noge,
A še trudneje srcé je,
Megle, megle, misli temne,
Z bridko žalostjo težé je —

Majhna si, o domovina,
Nepoznano je imé ti,
Čul imena nisem tebi
Oj nikjer, nikjer po sveti!

Slavin.

